

BUDOVÁNÍ ŽELEZNIC NA MORAVĚ A PUTOVÁNÍ CHUDINY ZA PRACÍ

1838, 27. dubna

Velký význam pro rozvíjení se průmyslu měla doprava. Zatímco průmyslová výroba manufakturního období vystačila ještě se zdlouhavou dopravou silniční, vyvolal přechod ke strojové velkovýrobě, která potřebovala přepravovat velké množství výrobků a surovin, převrat v dopravních poměrech. Moravský publicista Karel Šmídok ukázal pěkně, jak mocně podněcovala stavba moravských železnic od roku 1836 rozvoj průmyslového podnikání a vyhlédl masu zproletarizovaného venkovského i městského obyvatelstva, z něhož pocházeli budovatelé našich prvních železnic.

Železné dráhy. Dopis Karla Šmídka, datovaný v Brně 27. dubna 1838, otištěný v Květech, národním zábavníku pro Čechy, Moravany a Slouáky, ročník V (1838), str. 151 - 152.

Na konci měsíce tohoto začaly práce ku zhotovení hatí na železnou dráhu z Brna do Vídně potřebné, na místech s Brnem bezprostředně stýkajících. Již před mnoha dny viděli sme na silnicích našeho hlavního města houfy potulujících se dělníků, všeobecnou na sebe pozornost zbuzujících. Jsouť to větším dílem synové a dcery našich hor, jichžto divokoromantické masy nahý sotva život jim poskytnouti mohou, a táhnou k jihu, opatření jsouce potravou pro příští dny: jedním nebo dvěma hrncemi, by při každé příhodě venku pod čistým nebem svůj stůl hned rozbítí mohli. Někteří z nich mají s sebou též kusu, doufajíce v pomezích moravských a rakouských krajích jí upotřebiti. Nejvíce jich zanepřázdňeno bude hotovením železné dráhy brněnské, pozdější však přičhozí táhnou odtud dále,

uslyševše o vídeňsko-rábské železné dráze, a doufají tamtéž hojného výtěku dobytí.

Za příčinou odkupování gruntů byloť hatění posud jen skrovných sil vynaložením možné; zanepřázdňeno jest tedy nyní jen několik set dělníků, kdežto, jak doslycháme, jich ve vůkolních krajínách as 2 000 roztroušeno jest, na první pokynutí čekajících, kde by rýčem a kolečkami zaopatření v řady vstoupili a k vyvedení díla dopomohli, díla, které moc peněžná k nejmocnější zbraní našeho století povznese a použije, železným kruhem takorča svět spoutatí. Zkoumatel mravů a mravního stupně nalezeť mezi těmito dělníky mnohonásobné látky k rozjímání. Zajisté nikde jinde jak v tomto stoku tak rozmanitých kmenův, bídu i bodrou mysl chudého, jeho mravní spoustu i jeho cnosti, jeho slabost i sílu v nejrozmanitějších potazích a tvářnostech pozorovati lze není. Zde se Čech bratří se Slezákem, Hanák s Uhrem, měšťan s venkovánem, děti, starci, děvčata a ženy v rozličných krojích zajímavý nám podávají obraz, který co příspěvek k historii vzdělanosti a mravnosti našeho národa zachován býti zasluhuje.

Zakládání železných drah čili železnic jest v našich společenských zábavách, jako jindy pověří, vehodem ku každé skoro rozprávce. Každý se všemožně snaží vytknouti nového užítku, jakového by pro kupce, průmyslníky a společenský život vůbec ze založení jich očekávati lzelo. Naši bohatí kapitalisté chystají se k společnému boji, k rychlejšímu rozmnožení svého jmění prohlédajíce, zamýšlejí vystavěti nové fabriky, domy, hospody aj., a ježto železná dráha k samým zděm městským dosahovati bude, zakupují sobě za velké peníze grundy k novým stavbám, u železnic státi majícím. K tomutěž oučelu prodalo město několik gruntů na někdejších městských hradbách u Ferdinandské brány a domy tyto musejí ve dvou letech vystavěny býti. Tato řada domů, poskytujících nejrozkošnější vyhlídku do krajiny, od našich předkův právě „rájem“ nazvané a až k Palavským horám se rozprostírající, náležeti bude zajisté k nejkrásnějším budovám našeho hlavního města.

Někteří ze průmyslníků bázlivým okem pohlížeti budou na pokroky železné dráhy, ale neprávě, neb máme za to, že v přirozenosti každého zdokonaleného vynálezu technického založeno jest, řemeslníkům nová výživy zřídla otevřítí, sem tam povstale převraty brzce urovnati a ke shodnějším útvarům dovésti. — Spojení Brna s Prahou zláštního užítku přineslo by pro průmysl moravský a přejeme, by záměr tento co nejdříve se uskutečnil.

239

Jen Slovan vlasti naší, jemuž popřáno nebylo, v jiných jak od Boha mu původně udělených formách sebe zdělati, zůstane při tak ohromných pokrocích průmyselstva v pozadí, zlášť co se užítku pro rozumový a mravní život odtud vyplývajícího týká. Jemu za nedostatkem přiměřeného vychování nemožno jest i jen počátky technického zdělání sobě zosobiti; onť pouze tělesnou práci vykonávati bude: bude hatě dělati, železné drážky kovati, doly a pahrbky urovnávati a za dosti levnou mzdou dráhu svým potem a kupcovým penízem zhotovenou pilně střežiti, aby na ní jiný parní mocí se vezoucí bez úrazu a pohodlně domů se dostal!

Karel Šmídok